

דאליזדור

עלון לשבת קודש

בס"ד

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת
לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

נושא השבוע: צום עשרה בטבת

ו' טבת תש"פ 1305 (שנה כה')

ההפטר: "ויהי דבר" (יחזקאל לא)

פרשת ויגש

אחינו בית ישראל שמעו: צום העשירי (צום עשרה בטבת) יחול ביום שלישי יהפוך אותו הקב"ה לששון ולשמחה. וכן יום זה הוא יום הקדיש הכללי לקדושי השואה הי"ד.

תחילת הצום: 5:39 | לפנות בוקר=עמוד השחר | סיום הצום: 5:05 | בערב

"ויפול על צוארי בנימין אחיו ויבך ובנימין בכה על צואריו" (במד,יד)

"ויבך"-יוסף בוכה על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן להיחרב ובנימין בכה על משכן שילה שעתידי להיות בחלקו של יוסף וסופו להיחרב.

נשאלת השאלה: מדוע בכו עכשיו בשעת שמחה של מפגש כל אחד על חורבן חברו ולא על חורבן עצמו? כיוון שהרגישו שהפירוד ביניהם נגרם בשל שנאת חנם והוא שיגרם בעתיד לחורבנות.

והתיקון לשנאת חנם הוא להגביר את האהבה ההדדית כל כך עד שצער חברו יכאיב לאדם יותר מצער עצמו, לפיכך בכו כל אחד על חורבנו של השני. ואף על פי שמקדשו של בנימין אינו יכול להבנות רק לאחר חורבנו של משכן יוסף, בכל זאת בכה על חורבן משכן יוסף, כי מוטב שלא יבנה מקדשו ובלבד שלא יחרב משכנו של חברו, אהבה כזו עשויה להיות תיקון לשנאת חנם.

"אנכי ארד עמך מצרימה ואנוכי אעלך גם עלה..." (במד,יד)

אומר הקב"ה ליעקב אבינו: "אנוכי ארד עמך מצרימה"- כאשר תרד למצרים גם אני אהיה עמכם שם "כי עמך אנוכי בצרה", "ואנוכי אעלך גם עלה"-כשאעלך משם, תהא זו עליה גם בשבילי כי עלייתכם היא עלייתי. בפסוק זה מבטיח הקב"ה לישראל כי יצאו מן הגלות ולא ילכו לאבדון ח"ו, כי סוף סוף חייבת הגאולה לבוא וכבוד השם יתברך להתגלות. ללמדנו שאין אצל יהודי מושג של ייאוש ח"ו, גם כשהוא מרגיש אבוד ולא מחובר להקב"ה, הקב"ה נמצא עימו, במקום החשוך הזה ורק אם יעשה צעד ויביע נכונות להתחזק אזי יזכה לסייעתא דשמיא ולהתרומם מהמקום הנמוך בו הוא נמצא מעלה מעלה. (מעיינה של תורה)

דיבור בתפילה כגורם לחורבן

השקפת היהדות

מעשה שהתרחש לפני מספר שנים באחד מבתי הכנסת בעיר אשדוד ת"ו: היה זה בעיצומה של תפילת שחרית של שבת, בעוד החזן מסלסל בקולו וכל הציבור מצטרף לשירה בהרמוניה נפלאה, לפתע נשמע צלצול חד של טלפון סלולרי מפלח את האוויר וקוטע את השירה. המתפללים הסתכלו לצדדים בתימהון גובר כדי לראות מנין בוקע הצלצול ואז ראו את אחד המתפללים יוצא בריצה החוצה עם הטלפון הסלולרי כשהבעה מבוהלת על פניו..... זה כוחו של הרגל שמורגלים להיכנס כל השבוע עם טלפון סלולרי כשהוא דלוק לבית הכנסת. זה לא סוד שכיום הגורם המרכזי לדיבור בתפילה הוא הטלפון הסלולרי ולכן יש לכבותו בטרם שיכנס לבית הכנסת.

כותב "הכולבו", אחד הפוסקים מתקופת ה"ראשונים" על כמה בתי כנסת שנחרבו כיון שנהגו הזמנים ע"פ לוח "אור החיים" של אופק תל אביב * נא לא לעיין בזמן התפילה * סוף זמן ק"ש 8:43 - 8:42:

כניסת שבת: 4:29 יציאת שבת: 5:21 יציאת ש"ס ר"ת: 5:52

בהם קלות ראש ודיברו בתפילה (כולנו ח"א עמ' שט-שי) שהרי בית כנסת הינו מקום להשראת השכינה וכשמדבר שם דיבורי חול נוהג בזיון בקדושתו יתברך ומגרש השכינה משם, ובפרט שאין לנו כיום בית מקדש ומקום משכן השכינה עבר לבתי כנסיות ובתי מדרשות שהם בבחינת "מקדש מעט" (ילקו"י סי' קנא ס"ב).

והרוצה שיהיה לו חלק בבניין בית המקדש ידאג שלא לסלק את השכינה מבית הכנסת ע"י שינזור את פיו שלא לדבר בו דיבורי חול וכל שכן בזמן התפילה ויהיה עסוק כולו לדבר עם האבא הרחמן הגדול שכל חייו בידו, וינהג במורא וכבוד ראש ולא בזלזול ופטפוט. ויהי רצון שנזכה להיות ממקרי הגאולה ונזכה לבניין בית המקדש השלישי במהרה אמן.

"גלגל חוזר בעולם"

מעשה שהיה

בהיותי אדם צעיר, נשוי ואב למשפחה גדולה, יצאתי לעסקים. בתחילה היה קשה, נכנסתי לשוק העבודה ללא ניסיון, ואנשים מחפשים ניסיון. לבסוף נמצא אדם שהסכים לקבלני לעבודה, קבלן בניין במקצועו שנתן לי הזדמנות להבין את כל שגיאותיי. בתחילה הייתי שוליה של שוליה אך במשך השנים למדתי והתקדמתי עד שהפכתי למנהל עבודה, וכשזה קרה פזלתי לכיוון עבודה עצמאית. התחלתי לעשות עבודות שיפוץ אחרי שעות העבודה המקובלות במקום עבודתי והרווחתי מהצד לא רע. בשלב מסוים הפכתי לסגנון, והייתי משגר צוותות לעבודה באתרי הבניה השונים, מוכר כאן וקונה שם, מחליף קרקע בקרקע, עושה עסקאות, ולשבחו יאמר שהוא פתח לפני את כל הסודות.

ואז יום אחד כשגבר עלי הרצון לעמוד בכוחות עצמי הסברתי זאת למעביד בגילוי לב וביקשתי להתפטר, ואז הוא הציע לי להיות שותפו.

הופתעתי מההצעה ואמרתי שאני רואה בה כמחמאה וכבוד גדול, אך עלי לחשוב. לאחר שנועצתי באשתי החלטתי לקבל את ההצעה והתקבלתי לעבודה כשותף לאחר ששילמתי לו את חלקי בשותפות. אלא שבאותן 4 שנים נכנס לעבודה בנו של הבוס ואיתו לא הסתדרתי כ"כ. הוא היה צעיר ממני וראה בי מתחרה על חלקו במשרד. היתה בו נטייה למצוא פגמים בעבודתי, כך מצא הבוס את עצמו במצב בלתי אפשרי והמשרד סער בגלים עכורים תת קרקעיים ולאחר 4 שנים גמלה בי ההחלטה להתפטר.

הייתי אדם אמיד בעל שם, היו לי קשרים עם כל מי שצריך בענף הבניה, עם יושבי הועדות למיניהם ומנהלי המחלקות בעירייה ובאוצר. מכרתי את חלקי לבוס והודיתי לו מכל הלב על כל עזרתו במשך השנים ויצאתי לדרך חדשה-ישנה. שכרתי משרד, הדפסתי כרטיסי ביקור והתחלתי לעבוד, ראיתי חיל בעסקי, התחלתי לבנות בניינים והייתי שמח בחלקי. לאחר כמה שנים התחלתי לשמוע שמועות על קשיים אליהם הוא נקלע, עקבתי אחר ההתפתחויות וידעתי שאין באפשרותו לצאת בכוחות עצמו מהמשבר אליו נקלע, והוא נשאר בעל חוב עצום ונקי מנכסיו.

רציתי לעזור לו לעמוד על הרגליים, התהפכתי הרבה בלילות, ולאחר שהתייעצתי עם אשתי, החלטתי לעזור. למחרת, במקום ללכת למשרד, הלכתי למקום עבודתי הישן, נכנסתי למשרדו והתיישבתי על הכיסא מולו, הוא ברכני לשלום במבט כבוי.

"שמעתי שנקלעת לקשיים", אמרתי. הוא צחק במרירות, "עוד מעט יעקלו את הכסא שאתה יושב עליו, שום דבר פה לא שייך לי יותר, הכל חובות".

"כמה כסף אתה צריך כדי להיחלץ מהבוץ ולהתחיל מחדש?" שאלתי.

קיבלתי מספר בן 7 ספרות שכמעט הפיל אותי מהכיסא, אך החלטתי להמשיך בתוכנית.

"תראה, עשיתי לאחרונה כמה עסקים מצוינים", ותוך כדי דיבור הוצאתי את פנקס הצ'קים שלי, רשמתי מחצית מהסכום על צ'ק אחד ואת המחצית השנייה על צ'ק אחר בתאריך מאוחר יותר ומסרתי לו את שניהם. "זה בשבילך, הלוואה, תחזיר מתי שתוכל ואף לא רגע אחד מוקדם יותר". הוא לטש בי עיניים נדהמות, "אני לא מבין", מילמל.

"מה יש להבין, היום אני אדם אמיד. אני לא מכיר אדם שהייתי רוצה להלוות לו כסף יותר ממך". "אתה בטוח?", "בטוח בהחלט!"

הוא לחץ את ידי בכוח "לא אשכח לך את החסד הזה כל ימי חיי" אמר בהתרגשות.

הוא פדה את הצ'קים והעמיד מחדש את העסק על הרגליים. ולאחר כמה שנים הוא פרע את הסכום במלואו. אי אפשר לומר שהיה לי קל באותן שנים, לאחר שנתתי את הכסף, לשם כך לקחתי הלוואה בנקאית ענקית, שברתי את כל חסכוניותי והצטמצמתי תקופה ארוכה, אך ידעתי לקראת מה אני הולך והיה לי סיפוק רב, ידעתי שהעמדתי בכוחי הדל אדם על הרגליים, אדם שהיה חשוב לי שיצליח שכן הייתי אסיר תודה לו, מלבד האנשים הרבים שהיו תלויים במשכורות ששילם.

כששמעתי על פטירתו הלכתי ללוויה ובכיתי על אדם שמאוד הערכתני. בניו המשיכו את עבודתו והחברה שלהם פרחה ושגשגה, אולם לא לעולם חוסן וגם אני נקלעתי לסחרור רציני ועסקי התמוטטו כמו מגדל קלפים. הצרות הכלכליות רדפו אותי ונפלתי עמוק יותר עד כי לא היתה לי ברירה אלא להודיע על חיסול העסק. ואז יום אחד כשישבתי במשרדי הריק, הופיע הבן של הבוס שלי לשעבר, לחצנו ידיים ברשמיות והזמנתי אותו לשבת.

"אבי ז"ל אמר לי שאתה העובד המוצלח ביותר שהיה לו מעודו, אז באתי לומר לך "שגלגל חוזר בעולם" וכפי שבאת להצילו מפשיטת רגל, באתי אני להצילך עכשיו". הוא הוציא מכיסו פנקס צ'קים ואני החזרתיו! זה היה בלתי נתפס.

"לפני פטירתו, בתוך ייסוריו הקשים, אבי קרא לי ואמר כי הצלת אותו והוא יהיה אסיר תודה עד נשימתו האחרונה, הוא ביקש שאם אשמע שאתה זקוק לעזרה – שאעשה הכל בלי חשבונות. זוהי צוואתו שמסר לי. שמעתי שאתה בקשיים ובאתי... כמה אתה צריך?"

הייתי צריך כוס מים כדי להירגע, אח"כ קיבלתי ממנו צ'ק בסכום ענק שעזר לי לעמוד על רגלי מחדש.

במשך הזמן החזרתי את סכום ההלוואה עד הפרוטה האחרונה וכשרשמתי את הסכום האחרון על הצ'ק, הגעתי בעצמי למשרדו ומסרתי לו אותו במו ידי. "אני מקווה, שלא תצטרך לעלות אלי עם צ'קים כדי להלוות לי", אמר ושנינו צחקנו.

הלכות צום עשרה בטבת

פינת ההלכה

א. לפני 2445 שנים החל ביום זה המצור על ירושלים כשבעקבותיו נחרב בית המקדש [הראשון]. והכל מתענים ביום זה מפני הצרות שאירעו בו, כדי לעורר ולפתוח הלבבות לדרכי התשובה, ויהיה זה זיכרון למעשינו הרעים ולמעשה אבותינו שהיו כמעשינו עתה ובזכרון דברים אלו נשוב להיטיב את מעשינו (משנ"ב סי' תקנ"א, א, ב).

ב. יום זה אסור באכילה ושתייה ומותר בסיכה, נעילת נעלי עור ואישות. ורחיצה מותר (שו"ע ס"א-ב).

אפילו בחמים (חז"ע ארבע תעניות עמ' כא).

ג. הכל [בנים מגיל 13 ובנות מגיל 12 (באזה"ל סס)] חייבים לצום בתענית זו ואסור לפרוץ גדר (שו"ע סס), וכן חתן וכלה [בתוך 7 ימים לחופה] (כס"ח סי' תקמט ס"ק ט) ואבי הבן, הסנדק והמוהל חייבים לצום

ד. אלו פטורים מהצום: [אוכלים כרגיל אך ללא ממתקים ותפנוקים]: קטנים, חולה שאין בו סכנה [כגון: חולה שנפל למשכב], זקן תשוש כח [שיש לו צער גדול מהתענית והרופא אומר שיזיק לו אע"פ שאין סכנה] מעוברות [מחודש שלישי ומעלה או קודם אם סובלת ממיחושים, הקאות וחולשה] אשה שילדה או הפילה בתוך 30 יום אפילו אינה מניקה, אבל אחרי 30 יום מהלידה דווקא כשמניקות בפועל פטורות מלצום, אבל אם הפסיקו להניק [או מפלת] והן בתוך 24 חודשים ללידה חייבות לצום, אא"כ מרגישות חולשה וצער להמשיך תעניתן אזי די להן בתענית שעות כפי יכולתן (חז"ע עמ' 120-121).

ה. חיוב התענית הוא מזמן עלות השחר (ש"ע ס' תקס"ד ס"א) מכל מקום הישן [אפילו שלא על מיטתו (משנ"ב ס"א)] שנת קבע [מחצי שעה ומעלה (פסקי תשובות ס' ד ס"י, כה"ח ס' ד ס"ק נה)] בליל התענית הרי כבר אז מתחיל להתענות (ש"ע ס' תקס"ד ס"א) אבל אם ישן בתחילת הלילה במשך כמה שעות ועדיין לא אכל ארוחת ערב והתעורר, מותר לו לאכול ארוחת ערב אף שלא עשה תנאי, שמסתבר שלא קיבל עליו את התענית עד שיאכל ארוחת ערב (חז"ע עמ' 121).

ו. אם התנה קודם שהלך לישון שבדעתו לקום קודם עמוד השחר לאכול ולשתות, מותר לו לאכול ולשתות עד עמוד השחר (ש"ע ס' תקס"ד ס"א). אך אם שכח להתנות ואחר שישן קם קודם עלות השחר וחש צימאון, המקל לשתות [קודם עלות השחר] יש לו על מה לסמוך ובפרט אם הוא רגיל לשתות בכל לילה (חז"ע עמ' 121).

ז. אם התחיל לאכול בתוך חצי שעה לפני עמוד השחר [עמוד השחר = 5:39] אין לאכול סעודת קבע, אלא פחות מכביצה (= 54 גר') לחם או מזונות, ושאר מאכלים אפילו יותר (ש"ע ס' כט משנ"ב ס"ק כז, הלכה כדורה (דוד יוסף) ח"ה ס' פט ס"כח).

ח. במקום צורך יש להקל לשטוף פיו במים בקומו משנתו בבוקר ולצחצח שיניו במשחת שיניים ובלבד שיזהר שלא להכניס לפיו יותר משיעור רביעית מים (=רבע כוס) בבת אחת וכן יכופף ראשו שלא יבלע כל שהוא מן המים ויפלוט הכל (חז"ע עמ' כח). [במקום צורך = כשקשה לו ביותר שלא לשטוף פיו או למי שיש ריח בפה אם אינו מנקה] (תורת מועדים פ"א ס"א).

ט. אדם בריא שמתענה אך עליו לבלוע כדורים או לשתות תרופות נגד מיחושי ראש וכדומה, מותר לו לבלועם בלי מים כל שאין בהם טעם ערב לחיך, אבל אם החיך נהנה מהם אין להתיר. (חז"ע עמ' 122-123). ואם הגוללות הן לצורך רפואת חולי פנימי וכי"ב יש להקל בכל אופן, ואם קשה לו לבלועם רשאי להקל אף עם מעט מים ויזהר שלא ישתה רביעית בבת אחת (תורת מועדים ס"ג).

י. מי ששכח וברך ביום התענית על דבר מאכל או משקה יטעם ממנו משהו כדי שיהנה גרונו, שלא תהיה ברכתו ברכה לבטלה. (יב"א ח"ב ח"ד ס' ה' ס"ק ו).

יא. יש להקל לבעלי מסעדות וקיוסקים לספק מצרכי מזון לאוכלים ושותים ביום התענית, מ"מ נכון שיתלו שלט גדול במסעדה במקום בולט "היום יום צום" (חז"ע עמ' 124 ס"ד).

יב. השרוי בצום יכול לטעום מן התבשיל לדעת אם חסר בו תבלין או מלח עד כדי שיעור רביעית (רבע כוס מים) ובלבד שיפלוט, שהטעימה כאן אינה בכלל אכילה ושתיה האסורים (ש"ע ס' תקס"ד ס"א חז"ע עמ' 122). ויש המחמירים בזה (שערי נחמה לגר"י טזנר עמ' 123).

יג. מי שאינו מתענה וה"ה שידוע שלא יסיים את הצום (תורת מועדים עמ' קו) לא יהיה שליח ציבור ולא יעלה לתורה לקריאת פרשת "ויחל" ביום הצום, ואם הוא כהן יחיד יצא מבית"כ ויקרא לתורה לישראל שמתענה במקומו וה"ה ללוי או לישראל אפילו קראו לו ואינו מתענה ירד ויעלו מתענה אחר במקומו, ולא ישא כפיו במנחה, (ש"ע ס' תקס"ד ס"ה-1 כה"ח ס"ק עז וילקו"י). לכתחילה יש לעלות כהנים לדוכן במנחה רק בתוך חצי שעה לשקיעה [שקיעה=4:52] ולפני כן לא יעלו, אבל אם עלו לא ירדו (בא"ח א' פ' תנא ס"ב) אבל לפני פלג מנחה (4:02) אין לעלות כהנים כלל, ויש למחות בנוהגים כן (הליכות עולם ח"א עמ' רכז).

יד. אם אין שישה מתענים באותו היום [שמתכוונים לצום עד הסוף!] לא יאמר הש"צ את "עננו" כברכה בפני עצמה (אלא ב"שומע תפילה" ככל יחיד) וכן לא יוציאו ס"ת לקריאת "ויחל" (ש"ת יח"ד ח"א ס' עט).

מנין שחרית באשדוד בימים א-ו בשעה 8:00 בבוקר ואחרי התפילה לימוד גמרא דף יומי בבי"כ
"נר דוד ואוהל רחמה" רח' פתח תקוה פינת רחובות אזור ט

ניתן להשיג את ספר נתיבות החינוך בהוצאת העלון במשרדי האיחוד

משרדי "האיחוד" טל': 08-8644452 *לא לעיין בתפילה* דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com